לאתויי ציצית בהדיא כתיב לא תלבש שעטנז צמר ופשתים וכתיב גדילים תעשה לך סד"א כדרבא דרבא רמי כתיב הכנף מין כנף וכתיב צמר ופשתים יחדיו הא כיצד צמר ופשתים פוטרין בין במינן בין שלא במינן שאר מינין במינן פוטרין שלא במינן אין פוטרין ס"ד כדרבא קמ"ל אמר רב אחא בריה דרבא לרב אשי לתנא דבי רבי ישמעאל מאי שנא לענין טומאה דמרבי שאר בגדים דכתיב או בגד הכא נמי לימא לרבות שאר בגדים מאשר תכסה בה ההוא לאתויי כסות סומא הוא דאתא דתניא וראיתם אתו פרט לכסות לילה אתה אומר פרט לכסות לילה או אינו אלא פרט לכסות סומא כשהוא אומר אשר תכסה בה הרי כסות סומא אמור הא מה אני מקיים וראיתם אותו פרט לכסות לילה ומה ראית לרבות סומא ולהוציא כסות לילה מרבה אני כסות סומא שישנה בראייה אצל אחרים ומוציא אני כסות לילה שאינה בראייה אצל אחרים ואימא לרבות שאר בגדים מסתברא קאי בצמר ופשתים מרבה צמר ופשתים קאי בצמר ופשתים מרבה שאר בגדים: אמר אביי רבי שמעון בן אלעזר וסומכוס אמרו דבר אחד רשב"א הא דאמרן סומכוס דתניא סומכוס אומר סיככה בטווי פסולה מפני שמטמאה בנגעים כמאן כי האי תנא דתנן שתי וערב מטמא בנגעים מיד דברי רבי מאיר ורבי יהודה אומר השתי משישלה והערב מיד והאוני' של פשתן משיתלבנו: **מתני'** כל היוצא מן העץ אין מדליקין בו אלא פשתן וכל היוצא מן העץ אינו מטמא טומאת אהלים אלא פשתן: **גמ'** מנלן דפשתן איקרי עץ אמר מר זוטרא דאמר קרא והיא העלתם הגגה ותטמנם בפשתי העץ: והיוצא מן העץ אינו מטמא טומאת אהלים אלא פשתן: מנלן אמר רבי אלעזר גמר אהל אהל ממשכן

לאתויי ציצית. דלא מחייבי בציצית אלא בגדי צמר ופשתים: **גדילים תעשה לך.** נמי: **סד"א כדרבא.** כלומר סד"א דלא דרשינן הכי סמוכין לענין טלית למימר דטלית צמר ופשתים תעשה ציצית ולא לשאר טלית אלא לענין ציצית תדרשיה גדילים תעשה לך מצמר ופשתים ולא משאר מינין כדדריש ליה רבא: **כתיב הכנף מין כנף.** דהאי כנף קרא יתירא הוא דהא כתיב על כנפי בגדיהם והוה ליה למכתב ונתנו על הציצית פתיל תכלת: **מין כנף.** מין הטלית יהא הציצית דהכי משמע ציצית של כנף תהא ואם של משי הוא ציצית של משי פוטר בה: **וכתיב צמר ופשתים.** גדילים תעשה לך דמשמע נמי מהן תעשה: **סד"א כדרבא.** דאמר דהכנף אתא לאשמועינן דלא תדרוש סמוכין למיפטר שאר בגדים דודאי מיחייב מיהא בציצית דמינן קמ"ל אף כל דלא תדרוש הכנף הכי אלא אורחיה דקרא הוא ולאשמעינן דמצות ציצית בשני מיני צבע שני חוטין של תכלת ושני חוטין של לבן דהיינו מין כנף דסתמיה לבן: **מאי שנא כו'.** אליבא דרב נחמן קבעי לה דאמר אף כל לאתויי ציצית: **אשר תכסה.** ריבויא דקרא הוא: **לכסות לילה.** כסות המיוחד ללילות דלא ניחייב: **שישנה בראייה אצל אחרים.** וקרינן ביה וראיתם לאחרים ביום ולא אתי אשר תכסה ומפיק וראיתם: **שאינה בראייה.** ואי מרבינן לה מאשר תכסה קא עקרת ליה וראיתם: **ואימא לרבות שאר בגדים.** ולא כסות סומא: **קאי בצמר ופשתים.** כדאמר דסמך צמר ופשתים לגדילים מרבה כסות סומא דצמר ופשתים: **מרבה שאר בגדים.** בתמיה: **אמרו דבר אחד.** דדבר המיטמא בנגעים אין מסככין ואע"ג דאינו מטמא בטומאת מגע: **הא דאמרן.** חוץ מפשתן ולא קאמר חוץ מבגד פשתן משמע אע"ג דלאו בגד שלא נטוה כגון אונין או נטוה ולא נארג אין מסככין הואיל ומטמו בנגעים ואע"ג דלא מטמא בשרצים: **סיככה בטווי.** הואיל ומטמו בנגעים דכתיב או בשתי או בערב) וה"ה נמי לאונין משיתלבנו. והאי דנקט טווי לאשמעינן דטווי מטמא מיד דטווייתו הוא גמר מלאכתו ולא בעי שילה: **כמאן.** אמרה סומכוס להא כר' מאיר דאמר מטמא מיד שנטווה. ל"א כמאן אמרה אביי להאי מילתא דההיא חוץ מפשתן פשתן דווקא קאמר אע"ג דלאו בגד ועל כרחיך אפי' אונין במשמע אלמא אונין מיטמאין בנגעים: **כי האי תנא.** כר' יהודה: **משישלה.** שיהיו שולין אותו מן היורה ששולקין אותו בה ללבנו: **משיתלבנו.** בתנור: **מתני' אין מדליקין בו.** לעשות פתילה מקנבוס ובגד קנבוס ומצמר גפן: **אינו מטמא טומאת אוהלים.** אם עשה מהן אהל והמת תחתיו הוי כשאר בית וא"צ להטביל האהל עצמו דלא קבל טומאה אלא כלים שתחתיו: **אלא פשתן.** שאף אהל טמא כדכתיב והזה על האהל) ובגמ' יליף דבפשתן משתעי קרא: **גמ'** ממשכן

למדרש סמוכין להתיר כלאים בציצית וי"ל דהיינו עד דלא ידע דשעטנז לאפנויי אבל במסקנא דאמר לרבנן שעטנז לאפנויי הכי נמי לתנא דבי ר' ישמעאל וצמר ופשתים לגופייהו אתו הלכך לא צריך אף כל לאתויי כלאים וא"ת לתנא דבי ר' ישמעאל צמר ופשתים גבי לבישה מ"מ ל"ל דמדכתיב ובגד כלאים שעטנז לא יעלה עליך שמעינן דכל בגדים צמר ופשתים הן וי"ל דה"א דווקא העלאה אבל בלבישה כל תרי מיני אסירי והשתא ליכא למימר לתנא דבי ר' ישמעאל דתיתי שעטנז שעטנז מהעלאה כדאמר בריש סוגיא ביבמות (דף ד: ושם) דהא השתא איצטריך שעטנז לאפנויי למדרש סמוכין ולא מופנה למדרש מיניה גזירה שוה: **רב פפא אמרה.** לא בעי למימר רב נחמן בר יצחק אמרה דאמר אף כל לאתויי ציצית דאין לטעות ולהחליף דברי רבא לרב נחמן אלא ברב פפא שהיה תלמידו ומלך אחריו וכשהיה אומר דבר לא היו יודעים אם מדעתו אמרה או למדה לפני רבו: **סד"א** כי דוקיא **דרבא.** ל"ג כי דוקיא דהא מגוף מילתא דרבא הוא דמפיק ובריש יבמות (ג"ז שם) הוא דגרס לה ונראה אע"ג דבפרק התכלת (מנחות ד' לט: ושם) אמר רב נחמן הסירקין פטורין מן הציצית קיי"ל כרבא דבתרא הוא וחייב בציצית מדאורייתא: **מסתברא** קאי בצמר ופשתים כו'. לא שייך למיפרך אדרבה קאי ברואין מרבה רואין קאי ברואין מרבה סומין דהא עיקר המצוה היא בטלית ולא באדם שאם אין לו טלית בת ד' כנפות פטור מן הציצית: **רבי** שמעון בן אלעזר וסומכוס אמרו דבר אחד. וא"ת דר"ש בן אלעזר קאמר מסככין בו חוץ מן הפשתן משמע אפי' לא נטוה וכדאמרינן נמי בפ"ק דסוכה (דף יב: ושם) סיככה באניצי פשתן פסולה ומשמע התם דהיינו דייק ונפיץ אע"ג דלא נטוה וסומכוס קאמר דדוקא בטווי פסולה וי"ל דלרשב"א קאסר מדרבנן וסבר כדייק ונפיץ לפי שהוא קרוב לטווי וטווי הוא דאסור מן התורה הואיל דמטמא בנגעים והיינו אמרו דבר אחד דהא דקאמר סומכוס סיככה בטווי פסולה היינו דבר תורה מדאמר מפני שמטמאה בנגעים דמדרבנן אין סברא לאוסרו אי מדאורייתא שרי לסכך בטומאת נגעים גזירה משום טומאת מת וכיון דבטווי אסור מדאורייתא' א"כ באניצי פשתן יאסור מדרבנן מפני שהוא קרוב לטווי כדפרישית: **אונין** של פשתן. פי' בקונטרס שלא נטוה ודחק לפרש כן מפני דבכך תנא שתי וערב וקשה לריב"א דמנלן לטמאותו בנגעים הא שתי וערב כתיב ונראה לר"י דאונין היינו מטוה וכן פי' בערוך ושתי וערב דקאמר היינו צמר לפי שבצמר ניכר בין שתי לערב דהשתי הוא מן הלשונות של צמר הגדול וטווי כלאחר יד ולא כמו שטווים הערב ולכך היה נשולקו אע"פ שעכשיו אין רגילין ואונין של פשתן שהוא הטווי לא הוכר לא שתי ולא ערב לפי שלא ניכר איזה של שתי ואיזה של ערב כדאמר בפ"ק דמס' ע"ז (ד' יז:) אייתו ליה תרי קיבורי אמרו ליה הי דשתיא והי דערבא איתרחיש ליה ניסא אתא זיבורא (למיתב) על דערבא כו' אלמא לא מינכר בפשתן: **כל** היוצא מן העץ אין מדליקין. פי' בקונטרס לעיל כגון בקנבוס ולמר גפן ואין נראה לר"ת דא"כ יהא אסור להדליק בו ומעשים בכל יום שמדליקין בצמר גפן וגם טוב מאד לפתילה ואור"י ודאי מותר להדליק בקנבוס ולמר גפן דאינם יוצאים מן העץ אלא זרע הוא כדאמרי' במנחות קנבוס ולוף אסרה תורה שאר זרעים כו' ופשתן נמי מין זרע כמו קנבוס אלא דאיצטריך במתני' לאשרי פשתן משום דאיקרי עץ כדכתיב ותטמנם בפשתי העץ וכמו עץ הדעת ולמ"ד חטה היתה וקרי לה עץ אע"פ שאינה עץ ועוד דאמר בכילד מברכין (ברכות דף מ: ושם) כל היכא דלי שקלת לפירא ולא הדר אילנא ומפיק לא מברכינן עליה בורא פרי העץ ופשתן וקנבוס ולמר גפן אי שקלת לפירא היינו הזרע לא הדר אילנא ומפיק הלכך לאו יוצא מן העץ נינהו: **ואין** מטמא טומאת אהלים אלא פשתן. והא דאמר לעיל בפ"ק (דף יז.) ועל עצמן בכל שהן משמע דכל הכלים נעשה אהל לקבל טומאה מחמת אהל הכא איירי בדבר הקבוע שחיברו לקרקע אע"ג שמתחילה היה בגד כיון שחיברו לאהל בטלו מתורת בגד ואין מיטמא אלא פשתן אע"פ שהוא מחובר כדכתיב והזה על האהל כו' וקשה לר"י דתנן באהלות (פ"ח מ"א) אלו מביאין וחוצצין השידה והתיבה כו' והסדינים שהם עשוים אהלים ואיך חוצצין סדינין של פשתן בפני הטומאה והא כל דבר המקבל טומאה אינו חוצץ בפני הטומאה וי"ל דמיירי בסדינין של משי וקבועין שאין מטמאים ורשב"א פירש במשניות בע"א:

ויפרוש

עין משפט נר מצוה

עד א מיי' פ"ג מהל' ציצית הלכה א סמג עשין כו טוש"ע א"ח סי' ט סעיף א:
עה ב מיי' שם הלכה ה טוש"ע שם סע"ג:
עו ג מיי' שם טוש"ע שם סעיף ג:
עז ד ה מיי' שם הל' ו סמג שם טוש"ע א"ח סי' יח סעיף א וסי' יט סעיף א:
עח ו מיי' פ"ה מהלכות סוכה הלכה ד סמג עשין מג טוש"ע א"ח סי' תרכט סעיף ד:
עט ז מיי' פי"ג מהל' טומאת צרעת ה"ח:
פ ח מיי' פ"ה מהל' שבת הל' ה סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סימן רסד סעיף א:
פא ט מיי' פ"ה מהל' טומאת מת הל' יב:

רבינו חננאל

לאיתויי ציצית שאינו חייב בציצית אלא צמר ופשתים. ואקשינן ציצית בהדיא כתיב לא תלבש שעטנז צמר ופשתים גדילים תעשה לך. כלומר אינו חייב לעשות גדילים אלא צמר ופשתים. ושנינן איצטריך סד"א כדרבא דרבא רמי כתיב על ציצית הכנף מן כנף. כלומר האי קרא משמע תן ציצית מכנף עצמו של זה הבגד, וכתוב אחרינא צמר ופשתים גדילים תעשה לך, הא כיצד שאר מינין במינן פוטרין שלא במינן אין פוטרין, אבל אם תעשה ציצית מן צמר ופשתים פוטרין בין במינן בין שלא במינן, קמ"ל דליתיה לדרבא ואתינן לרבויי שאר בגדים לציצית מאשר תכסה. ודחינן האי אשר תכסה לרבות כסות סומא שחייב בציצית. האי תנא דתני אין מטמא בגדים אלא צמר ופשתים מפיק מהאי תנא דבי רבי ישמעאל דתני רבי ישמעאל בגד צמר אין לי אלא בגד צמר מנין לרבות צמר גמלים צמר ארנבים נוצה של עזים השיראין והכלך והסיריקין מניין ת"ל או בגד, ואמרינן אינו מטמא בשלש על שלש אלא צמר ופשתים, והאי דתני דמיטמאין בנגעים שאר בגדים בשלשה על שלשה. אמרנו בתחילת הפרק השיראין והכלך והסיריקין חייבין בציצית. ואמרינן בתחילת יבמות, אמר רחמנא עביד ציצית פתיל תכלה ותכלת עמרא הוא, וממאי דתכלת עמרא הוא, ואמרינן מדשש כיתנא דכתיב שש ברקמה ממצרים וגו', כמו שנתפרש ביומא, מדשש כיתנא תכלת עמרא הוא, שמעינן מינא דעמרא הוא דמיקריא פתיל תכלת, הילכך ליכא ציצית אלא עמרא. תנינא שתי וערב מטמאין בנגעים מיד דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר השתי משישלה והערב מיד, והאונין של פשתן משיתלבנו. מתניתין כל היוצא מן העץ אין מדליקין בו אלא פשתן [כו'. גמרא מנלן דפשתן] איקרי עץ. שנאמר ותטמנם בפשתי העץ. כל היוצא מן העץ אינו מטמא טומאת אהלים אלא פשתן. מנהני מילי אמר רבי אלעזר יליף אהל אהל

מסורת הש"ס

א) מנחות לט: יבמות ד: נזיר נח. ע"ש, ב) אחים יח: מנחות מג., ג) נגעי' פי"א מ"ח ת"כ פ' תזריע, ד) [במשנה דנגעים לא נזכר דברי ר' מאיר ומטעם זה כתבו תוס' בסוכה יב: ד"ה באניצי וכו' ליישב דלא קאמר הכא דסב"א יסוברים ידכי מאיר אמרו דבר אחד כמאן כר' מאיר ע"ש ודע דגם בת"כ ליתא דברי רבי מאיר], ה) [סוכה כח.], ו) [ויקרא יג], ז) [במדבר יט], ח) שייך לעיל ע"א, ט) [וע"ע תוס' שביעית כו. ותוס' בכורות כד: ד"ה חדא ותוס' ב"ק מז: ד"ה רבא], י) נ"ל מסכתא, כ) [ערוך אניצי ע"ש], ל) [נ"ל דימיב], מ) [וע"ע תוספות סוכה יב: ד"ה באניצי], נ) [ברכות מ.],

תורה אור השלם

1 לא תלבש שעטנז צמר ופשתים יחדו: דברים כב יא
2 גדלים תעשה לך על ארבע כנפות כסותך אשר תכסה בה: דברים כב יב
3 דבר אל בני ישראל ואמרת אלהם ועשו להם ציצת על כנפי בגדיהם לדרתם ונתנו על ציצת הכנף פתיל תכלת: במדבר טו לח
4 וכל אשר יפל עליו מהם במתם יטמא מכל כלי עץ או בגד או עור או שק כל כלי אשר יעשה מלאכה בהם במים יובא וטמא עד הערב וטהר: ויקרא יא לב
5 והיה לכם לציצת וראיתם אתו וזכרתם את כל מצות יי ועשיתם אתם ולא תתרו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זנים אחריהם: במדבר טו לט
6 והיא העלתם הגגה ותטמנם בפשתי העץ הערכות לה על הגג: יהושע ב ו

גליון הש"ס

גמ' אמר מר זוטרא דאמר קרא. ברכות מ"ג ע"ב:

מוסף רש"י

כתיב הכנף מין כנף. עשה ציצית ממין הכנף, ואם טלית של משי עשה ציצית של משי. וכתיב צמר ופשתים גדילים תעשה לך, דמשמע עשה ציצית מצמר ופשתים (יבמות ד: וכעי"ז נזיר נח.). **פרט לכסות לילה.** טלית העשויה לכסות לילה פטור מן הציצית (זבחים יח:). **הרי כסות סומא אמור.** דחייב (מנחות מג.). **והאונין.** לאחר שתיקנו במסרק סקירין לכרי"ש ועשאן אונין סקירין רשט"א (סוכה יב. וגרים האונין).